

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Quinta. Ad quæ Prædicamenta detur motus?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

VII. **Dices:** Si semel tempus interrumpatur per cessationem motus, etiamsi parum tantum mobile quiescat, si iterum incipit moveri, tunc non eodem amplius motu, sed movetur alio, quia motus præteritus jam omnino præterit; ergo requiritur unitas temporis. *ꝛ.* quod quamvis defecto sumatur ab unitate temporis, cum non producat idem numero terminus diversis temporibus, tamen potest Deus producere totam substantiam motus & mobilis, non quidem secundum continuationem, sed secundum entitatem.

VIII. **Probatur secunda pars:** Quia motus hujus calami idem numero est, si ego ipsum moveam, sive moveat eum Titius vel Angelus, ergo: probatur ant. Est idem effectus in absolutis, sive eum producat causa A, sive ipsum producat causa B, ut superius dixi, examinando, an idem effectus possit produci à totalibus duabus causis divisim; ergo erit etiam idem motus, sive ego moveam calamum, sive ipsum moveat Titius: probatur consequentia, quia ideo est idem effectus productus ab hac vel illa causa, quia supponitur esse eadem numero forma & materia, nihilquæ essentialiter deesse. Sed etiam in utroque motu est idem mobile, idem terminus, nihilquæ aliud requiritur, ergo. **Confirmatur Conclusio:** Quia si ego traherem navim, & postmodum Titius superveniat, & sine interruptione trahat eandem, unus erit motus, & tamen motores sunt diversi.

QUÆSTIO V.

Ad quæ prædicamenta datur motus?

I. *Ingressus ad questionem.*

Olim hæc quæstio apud Galenum & Valesium satis fuit controversa, & etiamnum est hodie, dum alii sic, alii verò sic opinantur, mea mens est quæstionem difficultati nominali esse obnoxiam, in te tamen quid sentiam, brevibus expediam & aperiam: unde controversitur, an ad res, quæ in omnibus prædicamentis continentur datur motus? id est, an motu acquirantur? an verò tantum ad aliqua? & si hoc posterius, tunc quænam sint illa? Ad quam quæstionem divisim respondendo

II.

Ad substantiam ubi datur motus.

Dico I. *Ad substantiam in prædicamento primo directe collocabilem non datur motus.*

Probatur hæc ex mente Aristotelis & ratione desumpta: Omne, quod in rerum natura movetur, seu ad quod & in quo datur motus, debet esse, sed substantia in prædicamento primo directe collocabilis non est, dum movetur; ergo ad illam non datur motus: patet major, quia nihil moveri potest, nisi existens; probatur minor, nam Aristot. I. Periherm. dicit: *Quod generatur, non est*, sed substantia generatur; ergo, quando ad ipsam deberet dari motus, non est. Dixi tamen in conclusione, ad substantiam in prædicamento directe collocabilem, quia ad substantiam, quæ indirecte & reductivè in eo collocatur, sanè motum dari probat continua mutatio, quod materia ab una forma ad aliam transeat, quæ motu mediante producitur. Et si dicas, materiam non habere

latitudinem successivè percurrendam, nihil dicis, nam imprimis id absolute negari potest, requiri, & si datur, quod requiratur, habet tamen quælibet substantia materialis aliquam latitudinem independentè à quantitate, ut probavi in Logica. Per hoc patet etiam, quid dicendum sit ad Aristotelem, qui supra non obscure docere videtur, ad substantiam dari motum, quia non loquitur in sensu conclusionis, sed indifferentè.

Dico 2. *Ad quantitatem etiam non datur motus proprie dictus.* Hæc ex ratione superiori deduci sic potest. Ut ad aliquid datur motus proprie dictus, debet subjectum prius existere quam moveatur ad id, sed ad quantitatem non existit prius subjectum in probabili sententia; ergo ad eam non datur motus: probatur min. quia quantitas subiectatur in toto composito substantiali; ergo non prius existit, antequam sit quantitas, cum ad productionem totius producat ipsa quoque. Dixi tamen motum proprie dictum, quia motus minus strictè sumptus pro qualibet acquisitione per se alicujus termini, tunc potest dici, quod ad eam datur motus & hoc est, quod universaliter tenetur, quod quantitas acquiratur in augmentatione, ita, ut eadem substantia quæ modò fuit parva, fiat major, &c. Et talis motus non requirit contrarium, quod necessarium existimant, qui ad quantitatem dari motum absolute negant, nam nec qualitas, absolute loquendo, contrarium requirit, cum sufficiat, quod subjectum per motum nunc aliter se habeat, quam antè & defecto contingit, quod aer moveatur ad lucem, quamvis certum sit, lucem non habere qualitatem contrariam.

Dico 3. *Ad qualitatem verò datur motus, si proprius & strictè dictus.* Hanc esse extra controversiam, probant quotidianæ & continuæ experientie, quibus videmus, quod subjecta nunc transeat de calore ad frigus & e contra, de albedine ad nigredinem & e contra, de calore ad lætitiã & e contra, & sic de aliis

Dico 4. *Ad ubi extrinsecum datur verus motus, non tamen ad ubi intrinsecum.* Hæc est communior.

Probatur quoad primam partem: Quia reverà acquirat mobile de novo locum extrinsecum, & quidem successivè per ubi intrinsecum, tanquam per acquisitionem formalem non minus quam aqua acquirat calorem. Nec refert, quod locus ille extrinsecus non subiectetur in mobili, hoc enim non requiritur absolute, sicut neque interest, quod non accipiat esse per motum, quantum ad substantiam, sufficit enim, quod quando sit motus ad ipsum, accipiat per actionem causæ efficientis aliquid, unde contineat actu locatum, quod non habebat ante illam actionem.

Probatur altera pars: Quia secundum commune dictum Philosophi; *ad motum non datur motus*, sed ubi intrinsecum est formalissimus motus, quo mobile movetur ad talem superficiem; ergo ad illud non datur motus. Deinde motus debet esse actus entis in potentia, prout in potentia est, id est incompleta, & imperfecta actuatio in illo genere, sed ubi intrinsecum est perfecta actuatio, ergo, probatur minor, quia habitu hoc ubi non est

est expectanda aliqua forma perfectior in eodem genere, ergo suo genere erit perfecta actuatio

VI. **Opponitur** tamen **Authoritas** Scoti 3. d. 1. q. 1. dicentis, quod ad ubi datur motus, ergo mala conclusio. Respondeo, Scotum loqui de motu, quatenus coincidit cum actione agentis, non vero loqui de motu mobilis, qualis est ille, qui negatur terminari ad ubi intrinsecum.

Instatur: Quod per se terminat actionem agentis, per motum proprie acquiri potest, sed ex dictis ubi intrinsecum terminat actionem agentis, ergo ad ipsum verè dabitur motus. Respondeo negando ma. nam ad hoc, ut datur motus ad aliquid, præter hoc, quod terminet actionem, debet esse aliquid acquisibile per aliud, & quod non sit ipsa acquisitio essentialiter.

VII. **Dico 5.** Ad quinq; reliqua prædicamenta, probabile est, dari etiam motum minus rigorose acceptum. Hæc videtur esse contra communem Doctoris mentem.

Probatur tamen **Authoritate** Aristotelis q. 3. Phy. t. 3. ubi ait: *Quare motus & mutationis tot species sunt, quot entis*, similiter Doctor asserit ad sex ultima dari motum, qui, cum non sit rigorosus dicendus propter aliud dictum Aristotelis, quod ad motum non datur motus, optime explicatur, & intelligitur de motu minus rigoroso. Deinde ad ubi datur motus, ergo etiam ad situm, quia situs est species, ubi, omnis autem species participat rationem generis. De habitu quoque patet, tum, quia ille respectus per se fit & intenditur ab agente: tum, quia unio hypostatica terminat motum secundum Doctorem, sed hæc non pertinet ad aliud prædicamentum, quam habitum; Ergo ad sex prædicamenta datur motus. Intellige tamen indefinitè conclusionem.

QUÆSTIO VI.

An quilibet motus possit fieri in instanti?

Suppono: Generationem viventium instantaneam esse, generationem verò non viventium, nutritionem, augmentationem, alterationem, inter qualitates contrarias & motum localem fieri successivè. Et Ratio de generatione viventium est, quia hæc requirit determinatum subjectum debite dispositum & organizatum, ut non possit in quacunque materiam introducere, quibus dispositionibus positus non requiritur aliqua successio: In generatione verò non viventium, nutritione, augmentatione & alteratione, cum fiant inter contraria, quæ agens limitatè virtutis non potest unica vice mutando superare, sed prius secundam unam partem eamq; viciniorum & postmodum in aliam, necessaria est talis successio. In motu verò locali, tum sunt quoque contraria, ut sursum, & deorsum, tum semper est latitudo, & distantia, quæ unica vice percurrì non potest.

Hoc supposito hic queritur, an omnes enumerati motus successivi possint fieri in instanti? adque de potentia absoluta; nam naturaliter fieri non posse, concedunt omnes, Ad quod

Dico 1. Nullus motus successivus, etiam de potentia Dei absoluta, potest fieri in instanti. Hanc puto esse extra controversiam. Et

Probatur: Omnis motus successivus ex natura sua & ratione intrinseca includit respectum, secundum prius & posterius, sed Deus nequit immutare naturas rerum, ergo nequit facere, ut motus successivus fiat in instanti; manifestat, quia per hoc distinguitur motus successivus ab instantaneo: minor etiam est certa, consequentia ergo optima.

Dico 2. Quilibet terminus per motum successivum acquisitus, & acquisibilis, potest divinitus acquiri in instanti: ita Doctor 2. d. 2. q. 11. & 3. d. 2. q. 3. Quem sequuntur Regentes Parisenses, Maltrius & Belletus, ac alii.

Probatur primò: Tota ratio successivum in acquirendis illis terminis provenit ex resistantia contrarii, quod motor & agens non potest in unico instanti superare, sed Deo non est difficile, actionem agentium contrariorum impedire, eorumque resistantiam vincere, ergo Divinitus poterit quilibet terminus in instanti acquiri, major est certa, probatur mi. quia nullum contrarium agere potest, nisi Deo coagente, ergo potest Deus non coagere, & sic impediet actionem eorum, quæ impedirà, poterit statim introduci forma, quod Confirmatur: Quia quod motrix virtus est major & efficacior, eo velocius movet & agit, sed virtus Dei est infinita activitatis, ergo in instanti agere potest, & quacunque introducere formam.

Probatur secundò: Tum, quia Theologi communiter docent, Resurrectionem mortuorum in instanti futuram, sed in illa erunt omnia membra debite ordinanda & disponenda, suisque organis distingvenda, ergo omnes illi motus fient in instanti; tum quia corpus Christi in utero sacratissimæ virginis Mariæ organizatum fuit, sed tunc omnes motus, qui requiruntur ad adducendam materiam in locum debitum &c. in unico instanti facti sunt, ergo.

Quæres: An defacto aliquis motus, ex enumeratis successivis, fiat in instanti? Respondeo affirmative, ratio est: Quia defacto aer illuminatur in instanti, sed ista illuminatio est aliquis motus ex illis successivis, quia est alteratio, ergo.

QUÆSTIO VII.

Utrum quidquid moveretur, ab alio moveatur?

De Triplici motu moveri potest hæc I. quæstio, de intentionali scilicet, quo potentie vitales moventur ad suos actus vitales; emanativo, quo subjecta moventur ad suas passiones;

II. *Idem motus nequit fieri in instanti.*

III. *Bene tamen terminus per motum acquisibilis.*

IV.

I. *De triplici motu potest moveri quæstio.*